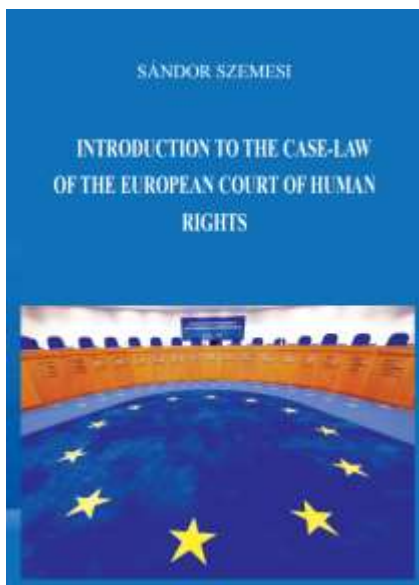

s mindenki más – a téma iránt érdeklődőnek – ezt a könyvet.

Pénzes Ferenc

Szemesi Sándor: Introduction to the case-law of the European Court of Human Rights

Licium ART, Debrecen, 2015. 116 oldal

Az 1950-ben elfogadott Európai Jogok Egyezménye napjaink talán leghatékonyabb emberi jogi jogvédelmi lehetőséget biztosító nemzetközi dokumentuma. A szövegét értelmező, az abban foglaltakat a tényleges gyakorlatban megjelenítő Emberi Jogok Európai Bírósága működése során komoly esetjogot alakított ki, amely az egyes cikkek vonatkozásában a konkrét tényállásokból kiindulva magas szintű és egységes elvrendszer mentén bírálja el a kérelmezők által felvetett jogi kérdéseket. Ezek a döntések az Egyezményben részes felek – így

Magyarország – számára is belső jogot alakító körülményként értékelhetőek, melynek alátámasztásául szolgál, hogy határozataiban az Alkotmánybíróság is gyakran hivatkozik a strasbourgi testület által kidolgozott elvekre, és az egyes tényállások alapján levezetett alapvető megállapításokra.

A könyv szerzője vitathatatlanul a téma szakértőjének tekinthető, különös figyelemmel arra, hogy az adott témához kapcsolódóan írta meg PhD dolgozatát (A diszkrimináció tilalma az Európai Jogok Bíróságának gyakorlatában), és azt követően is a strasbourgi bíróság esetjoga áll vizsgálata középpontjában.

Az emberi jogok védelmének kutatása és oktatása a magyar jogi felsőoktatás egyik olyan speciális része, mely nem korlátozódhat és nem is korlátozódik pusztán a hazai jogirodalom és gyakorlat bemutatására, hanem a határokon átvélve nemzetközi szinten vizsgálja a külföldi megoldások elméleti és gyakorlati háttérét. Ezen témán belül kiemelt jelentőséggel bír az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjoga, amely olyan zsinórmértékül szolgál az európai emberi jogi diskurzusban, amelyet valamennyi európai államban egységes szempontok

szerint lehet kutatni, összehasonlí-
tani és tanítani.

Jól mutatja ezt, hogy a jogterület
nem csupán a magyar jogászkép-
zésben szerepel önálló tantárgyként,
hanem a magyar és angol nyelvű
PhD képzésben, valamint a Europe-
an and International Business Law
LLM képzésben is megtalálható –
ez utóbbiban ráadásul 2015 óta Er-
délyben is, a Sapientia Egyetemen
együttműködésben.

A könyv ekként nem csupán a
hazai, hanem a Magyarországon
kívüli jogi felsőoktatásban is hasz-
nálható. Külön kiemelendő, hogy az
egyik első, a Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kara okta-
tója által írt angol nyelvű tankönyv-
ről van szó, mely a Debreceni Egye-
tem „Szak-nyelv-tudás – Az idegen
nyelvi képzési rendszer fejlesztése a
Debreceni Egyetemen” című
TÁMOP pályázata keretében ké-
szült el.

A szerző – helyesen – abból az
általánosan elfogadott felfogásból
indul ki, miszerint az Emberi Jogok
Európai Bírósága esetjogának kézi-
könyv-szerű bemutatása gyakorlati-
lag lehetetlen vállalkozás, figye-
lemmel arra, hogy a bíróság műkö-
désének hatvan éve alatt közel
húszezer érdemi ítélet született meg.
Lehetséges azonban ebből az eset-
jogból kiemelni néhány „vezető
ügyet”, melyeken keresztül érzékel-
tethető a Bíróság megközelítése az
egyed-egyezményben foglalt jogok
megsértése terén. Ezzel a módszer-
rel a témában nem járatos olvasó
számára is érthetővé válik az Embe-

ri Jogok Európai Bírósága gyakorla-
ta, és kikristályosodnak azok az
elvek, amelyek mentén az egyes
döntések megszületnek.

A könyv első fejezete magát az
Emberi Jogok Európai Bíróságát
mutatja be. Naprakészségét és ala-
posságát jól jelzi, hogy még a lu-
xemburgi bíróság 2014 decemberi,
az Európai Unió Emberi Jogok Eu-
rópai Egyezményéhez történő csat-
lakozásának lehetőségét vizsgáló
tanácsadó véleményére is kitér
(mely tanácsadó vélemény azt álla-
pította meg, hogy a jelenlegi keretek
között az Európai Unió egyelőre
nem csatlakozhat az Egyezmény-
hez). A fejezet nem elsősorban a
bíróság szervezetét és intézményét
mutatja be, hanem sokkal inkább az
esetjogra összpontosítva az ún. el-
fogadhatósági kritériumokat elemzi.
Ezen elfogadhatósági kritériumok
alapján dönti el az Emberi Jogok
Európai Bírósága, hogy egy benyúj-
tott kérelemmel lehetséges-e ér-
demben foglalkozni, vagy azt kü-
lönféle formai, illetőleg tartalmi
okból el kell-e utasítani, ekként
ezen fejezet nem csupán a joghall-
gatók, de még a gyakorló jogászok
számára is hasznos információkat
tartalmaz. A szerző az egyes állítá-
sait a strasbourgi bíróság konkrét
ügyeivel magyarázza.

Valamennyi vizsgált jog eseté-
ben a szerző először az adott cikk
tartalmát, illetőleg az adott jog
„magját” bontja ki, amely során az
olvasó számára egyes esetekhez
kapcsolódóan nyitja ki azt, hogy az
egyed-egyes cikkek pontosan milyen tarta-

lommal bírnak. Ezt követően valamennyi cikk esetében bemutatja azt a három–hat esetet, amely a bíróság tekintetében az adott jog vonatkozásában a legnagyobb hatással jelentkezett, illetőleg amely a jogfejlesztés vonatkozásában a leginkább relevánsnak minősül. Az esetekben megtalálható a konkrét tényállás, valamint a felek álláspontja röviden, és a bíróság döntése. Figyelemmel az esetjog terjedelmére, az a szerzői döntés, hogy csak néhány jogesetet emel ki és elemez bővebben, mindenképpen indokoltnak tekinthető. A vezető ügyek kiválasztása logikus és megalapozott, bár ezek között meglehetősen kevés a magyar vonatkozású ügy, amely első gondolatra hátrányként lenne értékelhető, azonban ez mind a téma feldolgozása, mind pedig a potenciális célközönség szempontjából helyes döntés.

Az egyes fejezetekben a szerző elemzi többek között az élethez való jog, a kínzás tilalma, a szabadsághoz és biztonsághoz való jog, a tisztességes eljáráshoz való jog, vagy éppen a magán- és családi élethez való jog elméletét és gyakorlatát, de olyan jogok védelmére is kitér, mint például a rabszolgaság és kényszermunka tilalma. Bár érthető, de különösen a rabszolgaság és kényszermunka tilalmával összefüggésben kritizálható ez a szerzői döntés, hiszen más, egyes kiegészítő jegyzőkönyvekben szereplő (és valóban kisebb jelentőséggel bíró) jog bemutatására ugyanakkor nem

került sor, mint amilyen például a szabad választásokhoz való jog.

A könyv ismeretében azt mondhatjuk, hogy az olvasó számára új kapu nyílik meg, amelyen keresztül ez a speciális, azonban az európai jogfejlődés vonatkozásában kikerülhetetlen és rendkívül lényeges terület alapjaiban megismerhetővé válik, ami jelentős segítséget jelenthet gyakorlati szakemberek számára is, hiszen számos olyan elvet tartalmaz, amely egy esetlegesen indítandó eljáráshoz komoly támpontot adhat.

Bár a téma esetében a szerzőt megelőzően is voltak hasonló jellegű próbálkozások (pl: Brád András-Weller Mónika: A Strassbourgi Emberi Jogi Bírászkodás kézikönyve, HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., 2011), azonban jelen mű alaposága és szerkezeti felépítése miatt mégis hiánypótlónak mondható, tekintettel arra, hogy struktúrája és nyelvezete könnyen felhasználhatóvá teszi az egyébként meglehetősen nehéz témát. Talán a könyvet még jobban olvasóbaráttá (és különösen gyakorló jogász-baráttá) lehetett volna tenni azzal, ha az irodalomjegyzék nem csupán felsorolva tartalmazná a legfontosabb jogeseteket, hanem egy jogesetmutató is segítené a keresést.

Reméljük, hogy a könyv iránti érdeklődésnek köszönhetően hamarosan sor kerül majd egy második kiadásra is, mely ezeket a szempontokat is figyelembe veszi majd.

Sipka Péter